

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2016
MAGISTER I ÖVERSÄTTNING
DEL 2: ANALYS

En ansvarsfull översättning

Från läsaransvar till författaransvar i en
populärvetenskaplig bok om Storbritannien under
vikingatiden

Författare:
Nelly Nilsson

Handledare:
Mari Mossberg, engelska
Katarina Lundin, svenska

Sammandrag

Denna magisteruppsats bygger på en översättning av cirka 6000 ord från den populärvetenskapliga historieboken *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* (2007) av Katherine Holman. Uppsatsen inleds med en källtextanalys som baseras på Lennart Hellspång och Per Ledins modell (1997). Efter detta följer ett avsnitt om överväganden inför översättningen, där bland annat den globala översättningsstrategin diskuteras. Uppsatsen avslutas sedan med en fördjupning där olika problem som har uppkommit under översättningens gång diskuteras. Fokus ligger på hur syntaktiska konstruktioner och informationsstruktur som fungerar i en engelsk populärvetenskaplig text måste anpassas för att följa de svenska normerna inom genren, samt hur vissa kulturspecifika referenser måste expliciteras på grund av textens nya mottagare.

Nyckelord

populärvetenskap, funktionell översättning, explicitering, skiljetecken, fundamentlängd, författaransvar, läsaransvar

Engelsk titel

A Responsible Translation – Turning Reader-Responsibility into Writer-Responsibility in a Popular History of Viking Age Britain

Innehåll

1 Inledning	4
2 Källtextanalys	4
2.1 Genre.....	4
2.2 Sändare.....	7
2.3 Mottagare	9
2.4 Innehåll	11
3 Överväganden inför översättningen	12
4 Fördjupning	14
4.1 Syntaxen.....	14
4.1.1 Fundamentlängd	14
4.1.2 Skiljetecken	18
4.2 Explicitering.....	22
5. Sammanfattning	24
Referenser	26

1 Inledning

Detta examensarbete består av två större delar: en översättningsdel och en analysdel. Översättningsdelen bygger på en översättning av ca 6000 ord ur boken *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* (2007), som är skriven av Katherine Holman och utgiven på förlaget Signal Books i Oxford. Dessa 6000 ord utgörs av hela kapitel 1 och ca 1300 ord ur kapitel 3 i boken. Analysdelen inleds med en källtextsanalys (2), vilken är baserad på Lennart Hellspång och Per Ledins analysmodell som presenteras i *Vägar genom texten: handbok i brukstextsanalys* (1997). På denna följer ett avsnitt (3) där jag diskuterar överväganden inför översättningen och min globala översättningsstrategi utefter Lita Lundquists definitioner i *Oversættelse* (2007). Därefter diskuteras de problem som uppstod under översättningen i en fördjupning (4), som fokuseras dels på den omstrukturerad av syntax som är nödvändig när måltexten ska anpassas till den svenska normen för populärvetenskapliga texter, dels på den explicitering av information som är nödvändig för att läsaren av måltexten ska få full förståelse för bokens innehåll. Slutligen diskuterar jag analysens resultat i en sammanfattning (5).

Syftet med denna uppsats är därmed att diskutera hur mycket en text måste anpassas till en ny kulturkontext på grund av varierande kunskapsområden, samt varierande normer inom en specifik genre.

2 Källtextanalys

Följande källtextanalys är baserad på Hellspång och Ledins analysmodell, vilken går att finna i deras bok *Vägar genom texten: handbok i brukstextsanalys* (1997).

2.1 Genre

Boken *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* faller inom genren populärvetenskap, vilket märks tydligt på dess utformning. Enligt Gunnarsson (1996:142) är en populärvetenskaplig text skriven av en expert till en bred allmänhet och förmedlar information på ett ”korrekt”, ”begripligt” och ”intresseväckande” sätt. Denna relation

mellan författare och läsare samt de tre förmedlingssätten stämmer mycket bra in på källtextens ramar om man ser till bland annat det starka läsarperspektivet i texten (se 2.3). Gunnarsson (1996:151) nämner även att det är vanligt att man inte refererar direkt till källmaterialet i texten, vilket ofta är fallet i *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* trots de enstaka fotnoterna. Pelger et al. (2009:12, 17, 21, 25, 29, 32) menar även att en populärvetenskaplig text behöver en intresseväckande inledning, en tydlig röd tråd, tydlig referensbindning, metatext, bildspråk, en närvarande författare och facktermer som förklaras, vilka alla är faktorer som går att finna i texten (se 2.2, 2.3 och 2.4).

Det finns dock fortfarande en del aspekter från en mer akademisk diskurs i texten som gör att den inte är lika läsvänlig som en populärvetenskaplig text brukar vara. Ett sätt att mäta läsbarheten av en engelsk text är att använda testet ”Flesch Reading Ease”, vilket Rudolf Flesch utvecklade ur ett äldre läsbarhetstest (Flesch 1948). I detta test beräknas det genomsnittliga antalet ord per mening och det genomsnittliga antalet stavelser per hundra ord i en text. Utifrån resultatet placeras texten sedan på en skala från 0 till 100, där en text med värdet 0 är mycket svårläst och en text med 100 är mycket lättläst (Flesch 1948). För att få en fingervisning om textens läsbarhet använde jag mig av Flesch Reading Ease på hemsidan webpagefx.com, vilken använder sig av följande formel:

$$206.835 - 1.015 \times (\text{words/sentences}) - 84.6 \times (\text{syllables/words})$$

Resultatet av detta test var att texten fick ett läsbarhetsvärde på 39,2, vilket gör att den faller under kategorin svårlästa texter, under vilken akademiska texter brukar falla (Flesch 1948). För att verifiera detta resultat använde jag mig även av testet för Flesch Reading Ease i Microsoft Office Word, som använder sig av följande formel:

$$206.835 - (1.015 \times \text{ASL}) - (84.6 \times \text{ASW})$$

Resultatet blev då 36,7, vilket tydligt markerar att texten är svårläst enligt testets kriterier. Det är dock värt att påpeka att ett resultat som man får av ”Flesch Reading Ease” inte avgör exakt hur lätt- eller svårläst en text är, eftersom det finns många fler faktorer som kan leda till att en text blir svårläst än meningslängd och antal stavelser per hundra ord

(Alderson 2000:73-74). Testet fungerar dock fortfarande väl som en del av en helhetsbild eller som en överblick, och resultatet stärks dessutom av fler faktorer från textanalysen.

Utöver de långa meningarna som enligt testet ovan bidrog till att den är svårläst finns det nämligen även andra syntaktiska strukturer som gör att stilnivån höjs i texten, såsom till exempel långa fundament och mycket utbyggda nominalfraser. Ett exempel på en av de sistnämnda kan se ut som följer:

- 1) Icelandic sagas provided many inspiring examples of¹ free and heroic individuals who² rejected the rule of power-hungry kings and left their homes in Norway to³ found the Icelandic commonwealth and its 'parliament', which⁴ was lauded as the oldest democratic institution in Europe. (KT r. 141–147)

Denna nominalfras är inte endast tung att läsa på grund av att den är extremt lång, utan även på grund av att den innehåller många underordnade led med ett djup på fyra grader (ovan markerade med upphöjda siffror efter det inledande ordet). Detta djup åstadkoms genom att rektionen i huvudordets efterställda prepositionsfras (¹) har en underordnad relativ bisats (²), som i sin tur har en underordnad infinitivfras (³), vars direkta objekt i sin tur åtföljs av en relativ bisats (⁴). Långa meningar, långa fundament och komplexa nominalfraser är konstruktioner som anses vara mer lämpliga i exempelvis akademiska texter och facklitteratur, vilket tyder på att författaren inte helt frångått de akademiska normerna i skrivandet. Detta är även märkbart i de långa beskrivningarna av historikernas och arkeologernas arbetsprocesser, eftersom en populärvetenskaplig text ska fokuseras på resultat snarare än på processer (Pelger et al. 2009:26).

Förutom påverkan från akademiska texter kan dessa avvikelser från populärvetenskapens normer även bero på olika syn på författaransvar kontra läsaransvar i olika länder. I Storbritannien där boken har skrivits finns en större tendens till läsaransvar än i Sverige, vilket innebär att det främst är läsaren som har ansvar för att han eller hon förstår texten och dess innehåll. I en kultur med författaransvar är det däremot författarens ansvar att göra texten tillgänglig och förståelig för dess läsare. Dessa skillnader mellan normer i Sverige och Storbritannien märks tydligt om man till exempel ser till direktiven för klarspråk för de olika språken. Enligt brittiska klarspråksnormer ska språket i en myndighetstext till exempel vara ”reasonably comprehensible to an intelligent citizen with an enquiring mind and an interest in the subject” (Cutts 2001:7), medan klarspråk i

Sverige ”ska vara anpassat så att mottagaren bör kunna förstå” (Nord 2011:9). Som dessa råd påvisar läggs det mycket mer ansvar på den engelske läsaren, eftersom denne måste vara intelligent, nyfiken och dessutom vara intresserad nog av ämnet för att själv uppsöka kunskap om det, medan några sådana krav inte läggs på den svenske läsaren. Dessa direktiv är visserligen ämnade för myndighetstexter och kan därför inte helt appliceras på källtexten, men de visar ändå på starka underliggande textnormer i de olika länderna. Det är därmed möjligt att texten inte avviker från normen för populärvetenskap i Storbritannien i lika hög grad som den gör i en svensk kontext.

2.2 Sändare

Förlaget som boken gavs ut på, Signal Books, är ett litet, oberoende bokförlag som specialiserar sig på högkvalitativ facklitteratur inom områden som historia, religion och resor. Författaren Katherine Holman har både undervisat i och forskat om vikingatiden och medeltiden i Skandinavien och Storbritannien. Hon har dessutom gett ut två andra böcker med vikingarna och arvet de lämnat efter sig som huvudämne. Syftet med just denna bok är dels att göra den första övergripande sammanfattningen av vikingarnas aktiviteter på de brittiska öarna före och efter den normandiska erövringen, dels att ge en mer nyanserad bild av vikingarna än den stereotypa vikingakrigaren med hornhjälm. Detta nämns redan på baksidan av boken: ”This book reveals another, very different, side of the Viking society.” Både författaren och förlaget, alltså de som utåt står som sändare, bidrar därmed till bokens tämligen höga status som sakprosa.

I texten finns ett synbart författarperspektiv, vilket märks tydligast i användningen av ett text-vi. Detta *vi* hänvisar inte alltid till samma tänkta referent, eftersom det ibland endast verkar inkludera historiker och arkeologer i stort, möjligtvis begränsat till historiker intresserade av vikingatiden, och i vissa passager även verkar inkludera en större brittisk allmänhet. Exempel på det förra lyder som följer: ”...there are so few shreds of information that we simply *must* use all the available evidence” (KT r. 197–199). Ett fall av första person singular går att finna i texten, dock endast i kombinationen *like you and me*, vilket gör att författaren i sin roll som historiker inte framträder särdeles starkt vid detta tillfälle. Det är inte endast användandet av ett text-vi istället för ett text-jag som bidrar till att författaren uppfattas som något återhållen, utan även hur författaren förhåller

sig till texten och dess innehåll. Till exempel förekommer det relativt få värdeladdade ord, och de som förekommer är inte speciellt starka, vilket gör att författarens åsikt om ämnet inte lyser igenom så mycket. Oftast används de värdeladdade orden för att visa hur viktig en historisk källa är (i jämförelse med en annan), såsom *important* eller *crucial*, och hur vikingarna hade olika sidor, såsom *destructive* och *heroic*. På några få ställen går det dock att finna lite mer personliga kommentarer, som till exempel i det inledande stycket av kapitel 1 där det beskrivs som ”intriguing and exciting” (KT r. 30) att tolka vikingaspåren på de brittiska öarna. Det finns inte heller någon stor mängd adjektiv som inte är objektivt beskrivande eller nödvändiga.

En annan aspekt av texten som bidrar till att den stundtals blir mer saklig än personlig är den relativt iögonfallande förekomsten av modalitet. Denna tar sig ofta uttryck i ord och fraser såsom *some*, *must have*, *likely* och *seem to*. Detta är ett sätt att gardera innehållet i texten och därigenom inte låta alltför säker på sin sak. Med tanke på att mycket av kapitel 1 består av beskrivningar av olika historiska källor och hur man måste vara försiktig när man tolkar dem, ter det sig mycket naturligt att författaren poängterar att den information som finns om det förflutna inte är huggen i sten. Genom att gardera sig visar hon sig kunnig i ämnet snarare än att låta osäker eller försiktig, vilket är en vanlig metod inom vetenskapen eftersom det ger ett ”intryck av eftertanke och ärlighet” (Näslund 1996:347). Modaliteten är därmed ännu en aspekt som bidrar till att denna annars populärvetenskapliga text drar åt det mer akademiska och vetenskapliga hållet.

Utöver författarens röst kommer även andra röster till tals i texten genom inbäddning. Dessa ges oftast i form av direkta citat, varav många är blockcitat, men bäddas även in som referat med åtföljande fotnoter. De två blockcitat som inleder var sitt kapitel är troligtvis placerade där för att slå an en ton för resten av kapitlet, eftersom dessa inte alls kommenteras i texten. De andra blockcitaten används däremot tydligt för att antingen ge exempel på de skriftliga källor som nämns eller stärka de slutsatser och åsikter som läggs fram. Till exempel används följande citat av Winston Churchill:

- 2) When we reflect upon the brutal vices of these salt-water bandits, pirates as shameful as any whom the sea has borne, or recoil from their villainous destruction and cruel deeds, we must also remember the discipline, the fortitude, the comradeship and martial virtues which made them at this

period beyond all challenge the most formidable and daring race in the world.
(KT r. 111–120)

Även de inbäddade citaten och referaten ger tyngd åt textens innehåll och är på sätt och vis nödvändiga för att en historisk text av detta slag ska accepteras som välskriven. Det är dock inte endast placeringen av rösterna som skiljer sig åt, utan även huruvida namnet på upphovsmannen nämns i texten varierar från fall till fall. Blockcitatsens upphovsmän står genomgående direkt innan eller efter citatet förutom vid citat tagna ur *Anglosaxiska krönikan*. Vad gäller citaten och referaten i den löpande texten nämns inga författare eller källor förutom vid citatet från *Annals of Ulster*.

2.3 Mottagare

Vid sidan av författarperspektivet finns det även ett läsarperspektiv i texten. Förutom att räknas med i det text-vi som inkluderar den brittiska allmänheten blir läsaren även direkt tilltalad med ett text-du. Hur ofta detta text-du förekommer kan vid första anblicken vara lite svårt att urskilja, eftersom engelskans *you* både kan syfta på ett direkt tilltal som med svenskans *du* och ett generiskt omtal som med svenskans *man* (Estling Vannestål 2007:329). Det blir dock tydligt vid närmare inspektion att de flesta *you* är generiska, eftersom de ofta används när historiker och arkeologers arbete beskrivs, som till exempel i följande mening:

- 3) ...the cut-off point will give you the year in which the tree was felled. (KT r. 527–529)

Detta till trots kan man fortfarande finna några text-du syftande på läsaren i texten, som till exempel det i följande mening:

- 4) Imagine trying to write a history of the Victorian period if you had virtually no written evidence to consult... (KT r. 263–265)

Just detta *you* blir tydligt ett text-du eftersom meningen är en klar uppmaning som inbjuder läsaren att föreställa sig hur svårt det är att tyda det förflutna med endast bristande källmaterial till hands. Uppmaningen i sig stärker även läsarperspektivet, eftersom den troligtvis är ämnad att dra in läsaren i texten och få honom eller henne engagerad i

innehållet. Denna enstaka uppmaning är inte den enda språkhandling som används för att engagera läsaren, för det går även att finna en mängd frågor i texten. Vissa av dessa är klart retoriska och står antingen i början av ett stycke för att introducera ämnet som kommer avhandlas eller i slutet av ett stycke för att smidigt leda över till nästa. Ett exempel på en sådan retorisk fråga är den första meningen efter det inledande blockcitatet i kapitel 1:

- 5) How do we know what we know about the Vikings and the Viking Age? (KT r. 13–14)

Det finns dock även många frågor som inte blir besvarade i texten, utan som snarare har funktionen att illustrera alla de frågor som historiker och arkeologer ännu inte lyckats svara på. Dessa står ofta i slutet av ett stycke som en typ av sammanfattning, men går till exempel även att finna i ett helt stycke som består av ett inledande påstående och sedan endast frågor som ingen har något svar på (KT r. 59–80). Alla frågor i texten, vare sig de är retoriska eller inte, hjälper till att skapa en sorts dialog med läsaren och få denne att känna sig delaktig. De är där för att väcka nyfikenhet och ge mer förståelse för historieforskning.

En annan metod som kan få läsaren att känna sig delaktig, eller kanske snarare inte känna sig utesluten, är att författaren refererar till variationer av det hon kallar *the prospective historian* ('den blivande historikern'). När historieforskning beskrivs används nämligen inte specifika personer eller författaren själv som exempel, utan nästan uteslutande generiska ord. I och med detta målas inte historieforskning upp som någonting som bara de med en lång utbildning kan förstå och arbeta med. Eftersom inga namn nämns är det lätt för läsaren att föreställa sig själv på den generiske historikerns plats och därmed känna sig mer engagerad i textens innehåll. Beskrivningen av historikerns arbete blir nästan som en handledning, där författaren leder läsaren genom de olika steg och problem som historikern måste ta itu med.

Alla dessa faktorer, närmare bestämt text-vi, text-du, uppmaningen, frågorna och den generiske historikern, pekar mot att det i texten finns en avsikt att skapa en närhet till läsaren. Även om det naturligtvis inte går att hålla en riktig dialog i texten är den ändå tydligt formad för att skapa den illusionen. Detta fungerar mer eller mindre bra i olika delar av texten, vilket genast märks om man jämför kapitel 1 och 3 med varandra. Pronomen som *we* och *you* är mycket mer vanligt förekommande i det första kapitlet, vilket troligtvis

beror på att detta är det inledande kapitlet och att det ska få läsaren att känna sig så delaktig som möjligt. Dessutom gör de långa beskrivningarna av vikingarnas hus och levnadsvillkor det svårt att föra en dialog med läsaren i kapitel 3, vilket medför att författaren tar på sig rollen som en mer insatt auktoritet som delar med sig av sin kunskap till den mer okunnige läsaren. Detta gäller i och för sig även i genomgångarna av de olika historiska källorna i kapitel 1, men här tycks det ha varit lättare att tala om den generiske historikern. Därmed präglas texten av både närhet och distans.

2.4 Innehåll

Textens makrotema, det vill säga vikingarnas verksamhet i och påverkan på de brittiska öarna, och makroproposition, det vill säga att vikingarna var mer komplexa än vad allmänhetens bild av dem antyder, förs inte framåt med hjälp av en tidsdisposition trots det historiska ämnet. Årtal förekommer i texten, men de är i regel inte placerade i kronologisk ordning. Istället verkar författaren arbeta med en cirkel- och temadisposition, eftersom hon i slutet av kapitlen knyter an till det hon diskuterade i inledningen och hon genomgående rör sig från en aspekt av kapitlets ämne till en annan. Vad gäller konnektivbindningen i texten är denna relativt explicit och mycket varierad. Främst förekommer former av motsättning, jämförelse och tillägg, men även många andra typer används i olika grad. Det finns dock många tillfällen där satser binds samman med hjälp av skiljetecken istället för konnektiver, och då i de allra flesta fall med kolon eller semikolon. Detta bidrar till långa meningar såsom denna:

- 6) Reconstructing the past is something like putting together a jigsaw, a jigsaw where you do not know what the final picture is going to look like; each different piece of information about that past—whether it be a brooch or a book—needs to be slotted into the right place for the complete picture to emerge. (KT r. 15–22)

Eftersom både kolon och semikolon bidrar till en mycket vag koppling mellan satser gör även detta att texten närmar sig den vetenskapliga diskursen. I svenska populärvetenskapliga texter brukar konnektivbindningen markeras ut tydligt för att underlätta för läsaren (Pelger et al. 2009: 21), men detta är inte någonting som prioriteras i lika hög grad i denna text, vilket då ökar läsaransvaret.

Ledfamiljerna bidrar även de till temadispositionen, eftersom de ofta består av delidentitet och läsaren därmed kan koppla de olika personerna och tingen till varandra. De tre största ledfamiljerna som går att finna i texten är *the Vikings*, *source material* och *settlements*. Utöver delidentitet förekommer även tämligen ofta identisk, modifierad och varierad upprepning, medan pronominalisering används tämligen sparsamt. Denna tydliga referensbindning förankrar texten inom populärvetenskapen, eftersom detta som nämnt under 2.1 är en viktig aspekt inom genren.

Det förekommer också retorisk bindning i texten, men inte i en så stor utsträckning att det blir ett markant drag för den. De retoriska bindningarna tar till exempel formen av tvåtal, parallellism och hopning. Hopningen förekommer oftast i form av frågor eller en lång uppräknings lista av substantiv. Tvåtalen verkar förekomma genom hela texten och består ofta av substantiv såsom *legends and tales*, men finns även i par bestående av verb respektive adjektiv, såsom *wary and fearful*. I enlighet med den populärvetenskapliga normen förekommer även en del bildspråk. Detta kan vara mer eller mindre inarbetat i texten, men är genomgående vad Lundquist (2007:90) kallar stelnade bilder och används dessutom ganska sparsamt. Det används dock på mycket strategiska ställen, såsom till exempel i inledningen av kapitel 1 (se exempel 6), där det mycket effektivt drar in och engagerar läsaren.

Sammanfattningsvis är utdraget ur *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* av Katherine Holman en populärvetenskaplig text med ett tydligt författar- och läsarperspektiv. Texten har den brittiska allmänheten som tänkt målgrupp och har därmed en tämligen bred kod, även om aspekter såsom komplex syntax, gardering och vag koppling bidrar till att texten ibland närmar sig den vetenskapliga diskursen. Eftersom syftet med texten är att ge en mer nyanserad bild av vikingarna går författaren tematiskt igenom olika aspekter av vikingarnas liv och de spår som de har lämnat till eftervärlden.

3 Överväganden inför översättningen

Eftersom syftet bakom *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* är att förändra den stereotypa bild britterna och irländarna har av vikingarna har jag valt att använda mig av det som Lita Lundquist (2007:37) kallar en funktionell global strategi i

min översättning. Det är framför allt information som ska förmedlas till läsaren, och därmed fokuserades översättningen på att förmedla denna på ett tydligt sätt till de nya mottagarna av texten. Eftersom boken är en djupgående genomgång av ett skede i de brittiska öarnas historia och texten dessutom i sitt språk har en del akademiska drag är den tänkta mottagaren av måltextern en allmänbildad och historieintresserad person med viss läsvana. I och med att boken är skriven utifrån ett brittiskt perspektiv och inriktar sig på hur vikingarna påverkade britternas land och kultur var det nödvändigt att anpassa vissa delar av texten som berörde kulturspecifika aspekter. Exempelvis var det nödvändigt att skjuta in förklaringar för äldre skriftliga källor, såsom jordeboken *Domesday Book*, och mindre välkända geografiska platser, såsom byn *Breedon-on-the-hill*. Utöver expliciteringar av detta slag har dock inga andra större anpassningar gjorts gällande den brittiska synvinkeln under översättningens gång. Det utomstående perspektivet på vikingarna har bevarats i måltextern, eftersom detta genomsyrar hela boken och en omvinkling till ett svenskt perspektiv därmed hade krävt att stora delar av textens innehåll hade omstrukturerats.

En av de aspekter av källtexten som vägde mycket tungt under översättningen var genren. Visserligen påvisar textanalysen som sagt att källtexten ibland får en vetenskaplig karaktär, men dess övergripande utformning och dess syfte gör att den tydligt faller inom populärvetenskapen. Därför var ett av målen med måltextern att få den att följa normen för populärvetenskapliga texter i Sverige. För att mäta måltexterns läsbarhet, utifrån en liknande metod som källtexten värderades i textanalysen, använde jag mig av LIX. Detta läsbarhetsindex utvecklades av Carl-Hugo Björnsson och mäter medeltalet ord per mening och andelen långa ord (ord på över sex bokstäver) i en text (Läsbarhetsindex). Enligt räknaren på lix.se har översättningen värdet 52, vilket innebär att den faller inom kategorin svårlästa texter. Detta betyder dock inte att måltextern är för svår för sin tänkta genre, utan snarare att den följer normen väl, eftersom medelvärdet för populärvetenskapliga texter är 52,3 (Melander 1987:114). LIX är dock precis som "Flesch Reading Ease" ett ofullständigt verktyg, även om det ger en god fingervisning om en texts läsbarhet (Melander 1987:114).

4 Fördjupning

Som diskuterats i 2.1 ovan skiljer det sig åt från språk till språk och från land till land huruvida det är författaren som bär ansvaret för att läsaren ska förstå texten eller det är läsaren själv. Detta kan visa sig på ett flertal olika sätt i textens utformning, men i en översättningskontext är det framför allt den syntaktiska nivån och ordnivån som är av intresse. I fördjupningen har jag därför valt att fokusera på hur jag har omvandlat källtextens läsaransvar till ett författaransvar genom att omarbete vissa satsstrukturer, samt hur jag har anpassat texten för de nya mottagarna genom att explicitera viss nödvändig information.

4.1 Författar- och läsaransvar

På den syntaktiska nivån innebar skiftet från läsaransvar till författaransvar främst att satsstrukturen i många meningar behövde lösas upp och förenklas. Detta orsakades främst av informationsstruktur som fortfarande är vanlig i engelskan men som anses tung i modern svenska och som därmed hade försvårat läsningen om den överfördes direkt. I denna diskussion kommer långa fundament och skiljetecken som bidrar till vaga kopplingar och långa meningar att tas upp, vilka var två av de faktorer som oftast ledde till att satsstrukturen behövde arbetas om.

4.1.1 Fundamentlängd

Enligt Lagerholm (2008:131) är långa fundament tämligen sällsynta i svenska texter och förekommer i regel mest i författningstexter och specialiserade facktexter. Naturligtvis skiftar fundamenten i längd även inom enskilda texter, men normen inom sakprosa är ändå att fundamentlängden ska hållas nere så att läsbarheten inte försämras (Lagerholm 2008:131-132). Med detta i åtanke var det viktigt att fundamenten förkortades i måltexten så att denna skulle följa normerna för svenska populärvetenskapliga texter.

I källtextens meningar berodde det finita verbets sena position främst på två faktorer: två led innan det finita verbet, vilket är omöjligt att åstadkomma på svenska på grund av V2-regeln, och mycket utbyggda nominalfraser. Eftersom den första av dessa faktorer vore direkt grammatiskt inkorrekt och den andra skulle sänka läsbarheten avsevärt var

meningarna tvungna att omstruktureras. I slutändan var en omskrivning av satsen den översättningsmotsvarighet som användes flitigast till dessa två konstruktioner under översättningens gång. En sådan översättningsmotsvarighet kunde till exempel se ut som i följande två exempel:

- 7) KT: '...Apart from their settlements and their influence on the language and consequently on names and on some of the terminology of law and administration, the Scandinavians do not seem to have made **a distinctive mark on England**' (KT r. 709–804)

MT: **De enda spåren skandinaverna verkar ha lämnat i England** är kopplade till deras bosättningar och påverkan på språket, som i sin tur påverkade namn och vissa rättsliga och administrativa termer. (MT r. 709–803)

- 8) KT: The Chronicler's neglect of details such as how many Scandinavians were involved in this settlement and whether their wives and children and other relatives settled in England with the members of the raiding armies has given **historians, archaeologists and linguists** much fuel for debate and controversy. (KT r. 827–834)

MT: Eftersom krönikan i detta fall är så knapp på detaljer har **historiker, arkeologer och lingvister** länge tvistat om frågor såsom hur många skandinaver det var som deltog i bosättningen och huruvida fruar, barn och andra släktingar bosatte sig i England tillsammans med männen i de plundrande härarna. (MT r. 827–834)

I dessa två fall har fundamentlängden förkortats genom vad Ekerot (2011:181) benämner en omorientering av satsen, det vill säga att satsen får ett nytt grammatiskt subjekt. I exempel 7) har detta åstadkommit genom att källtextens direkta objekt gjorts om till subjekt i måltexten (markerade med fetstil ovan) och dessutom placerats i fundamentet. Processen i exempel 8) var liknande, eftersom källtextens indirekta objekt har blivit subjekt (markerade med fetstil ovan), men på ett något mer komplicerat sätt. Även om en stor del av subjektet har blivit objekt har nämligen en del brutits ut och placerats i en kausal bisats, som sedan topikaliserats. I båda fallen har denna omorientering resulterat i att fundamenten (markerade med understrykning ovan) har blivit kortare och att satsens slutfält har öppnats upp för tunga led med mycket information, vilket gör att meningarna både följer svensk satsstruktur bättre och faller inom rätt stilnivå för svenska populärvetenskapliga texter. Eftersom det är mycket vanligt att placera adverbial och

subjekt på fundamentplatsen på svenska, följer meningarna dessutom en mycket naturlig informationsstruktur (Ekerot 2011:187). Visserligen är fundamenten i måltextern fortfarande relativt långa för en text av det här slaget, men med tanke på längden i källtexten måste dessa ändå ses som en förbättring. Eftersom det även är naturligt att en text har fundament av varierande längd kan dessa långa fundament kompenseras med kortare i andra meningar där mer ordsnåla omskrivningar som till exempel en presenteringskonstruktion är möjlig.

Något som talar emot eller försvårar användningen av omorientering som en översättningslösning är att källtextens informationsstruktur bryts upp. Denna klargör enligt Ekerot (2011:180) vad som är tema kontra rema och fokus kontra bakgrund i meningen, vilket då riskerar att ändras vid en omorientering. Detta blir definitivt fallet i exempel 7), eftersom källtextens objekt och rema blir subjekt och tema i måltextern. Valet står då mellan att behålla ett långt fundament, vilket höjer stilnivån och försämrar läsbarheten, och att omorientera satsen, vilket förändrar informationsstrukturen och även påverkar läsbarheten. I exempel 7) föll slutligen valet på en omorientering av satsen och därigenom en förkortning av fundamentet, vilket mycket baserades på att denna mening utgör ett blockcitat och inleder ett nytt kapitel. På grund av detta är all information som omnämns i satsen egentligen okänd för läsaren, och därmed är ordningen informationen presenteras i inte lika viktig. Vad gäller exempel 8) var detta placerat i en tydlig kontext, vilket gjorde att informationsstrukturen inte kunde avfärdas på samma grund som exempel 7). Den slutgiltiga lösningen blev därför en sorts kompromiss mellan informationsstrukturen och fundamentlängden. Detta kunde göras just genom att subjektet delades upp, där huvudordet i den långa nominalfrasen fick stå kvar på fundamentplatsen i en kausal bisats och dess tunga efterställda attribut blev objekt och placerades längre bak i meningen.

En annan omskrivning av satsen som kunde tillämpas vid långa fundament var utbrytning, vilket går att se i följande två exempel:

- 9) KT: Three terse entries in the *Anglo-Saxon Chronicle* for the years 876, 877 and 880 are the only direct and contemporary written accounts we have for the Scandinavian settlement of northern and eastern England. (KT r. 807–812)

MT: Bland samtida skrifter är det endast tre korta inlägg i *Anglosaxiska krönikan* från år 876, 877 och 880 **som direkt redogör för skandinavernas bosättning i norra och östra England.** (MT r. 807–811)

10) KT: Archaeologists and historians seeking dates or fixed references upon which to pin their reconstructions of Viking life have a further crucially important source of help: numismatic evidence, that is, coins. (KT r. 570–575)

MT: Det finns en annan mycket viktig källa som arkeologer och historiker kan vända sig till när de vill måla upp en bild av vikingalivet med hjälp av datering och vedertagna jämförelseobjekt: numismatiken, det vill säga vetenskapen om mynt. (MT r. 570–576)

I exempel 9) har utbryningen inneburit att källtextens subjekt har blivit ett egentligt subjekt i måltexten, och att detta sedan åtföljs av det subjektiva predikativ som har blivit en relativ bisats (markerad med fetstil ovan). En del av källtextens subjektiva predikativ har även brutits ut och placerats på fundamentplatsen. I exempel 10) har utbrytningen däremot inneburit att källtextens subjekt har blivit en relativ bisats (markerad med fetstil ovan) till det nya egentliga subjektet i måltexten. Eftersom utbrytning var möjligt i dessa två fall har fundamenten kunnat kortas ner avsevärt och därmed anpassats efter normer inom svenska populärvetenskapliga texter.

Även i dessa fall bryts dock källtextens informationsstruktur upp. I exempel 9) är detta inte lika markant som i exempel 10), men satsen tema har trots allt skjutits bakåt i meningen och ett led som tidigare befann sig relativt långt bak har förflyttats till fundamentet. Det kan dock argumenteras för att denna omskrivning har lett till en mer läsvänlig informationsstruktur, eftersom satsen i källtexten presenterar okänd information som om den vore känd. De tre inläggen i *Anglosaxiska krönikan* har inte omtalats i texten innan, men andra liknande samtida skriftliga källor har dock berörts, vilket gör att läsaren har någonting känt att knyta an till om dessa nämns i fundamentet. Det nya formella subjektet öppnar dessutom upp satsens slutfält för tunga och informationspackade led. Uppbrytningen av informationsstrukturen i exempel 10) har inte bara förflyttat källtextens tema, utan även skiftat fokus i meningen. I källtexten är det nämligen arkeologerna och historikerna som är i fokus, medan det är källan som lyfts fram i måltexten. Detta skulle kunna leda till ett abrupt perspektivskifte som hade förvirrat läsaren, men i exempel 10) kan det argumenteras för att skiftet gör att meningen knyter an bättre till föregående

stycken. I dessa stycken nämns visserligen arkeologer och historiker, men det är framför allt de olika historiska källorna som läggs fram som tema i texten och som presenteras i detalj. Därmed borde anknytningen till de redan nämnda källorna bidra till ett mer sammanhängande intryck för textens läsare än vad arkeologerna och historikerna skulle ha gjort.

Som dessa fyra exempel påvisar är en möjlig översättningsmotsvarighet till långa fundament att skriva om satsen, genom att till exempel göra en omorientering av det grammatiska subjektet eller en utbrytning. Som framgår av diskussionen ovan måste detta dock göras med en viss försiktighet, eftersom informationsstrukturen i satsen riskerar att brytas upp och måltextens läsbarhet därmed kan påverkas negativt.

4.1.2 Skiljetecken

Enligt Ingo (2007:67) är det viktigt att översättaren använder skiljetecken i enlighet med målspråkets normer, eftersom en främmande interpunktion kan leda till att läsaren störs eller blir irriterad. För att följa den svenska interpunktionsnormen och inte försämra läsbarheten var det framför allt två skiljetecken som behövde bearbetas i texten, nämligen kolon och semikolon. Dessa skiljetecken var dock inte endast problematiska på grund av att de används i mycket större utsträckning i engelska än i svenska, utan även för att de ofta bidrog till mycket långa meningar. Detta kunde ha påverkat läsbarheten på ett negativt sätt, eftersom meningslängden ska hållas nere inom svenska populärvetenskapliga texter (Pelger et al. 2009:48).

Ett talande exempel för hur kolon används i källtexten är som följer:

11) KT: These are not simply words written down on a page over a thousand years ago: real people, like you and me, were there experiencing the Viking takeover of York. (KT r. 87–91)

MT: Den utgörs inte bara av mer än tusen år gamla ord, utan bakom orden döljer sig verkliga människor, människor som du och jag, som var där när vikingarna tog York i besittning. (MT r. 87–92)

Som synes består källtextens mening av två huvudsatser som har sammankopplats med hjälp av ett kolon. Med andra ord är detta en grafisk mening som består av två syntaktiska

meningar. Eftersom den grafiska meningen har en normal längd även enligt svenska normer och de syntaktiska meningarna är lite för korta för att stå för sig själva är den översättningsmetod som verkar lämpligast i detta fall att samordna de två syntaktiska meningarna. Detta medför dock genast ett annat problem, eftersom en konnektivbindning måste skrivas ut explicit i måltexten. Enligt Ingo (2007:53) är det speciellt viktigt att vara försiktig när man ska skriva ut en koppling som är implicit i källtexten, och ännu mera så när meningsstrukturen ska omarbetas. Eftersom exempel 11) består av två skilda syntaktiska meningar och till synes har en additiv koppling tycks det säkraste valet vara att samordna dessa med hjälp av en konjunktion, i detta fall *utan*.

Ett annat exempel från källtexten där syntaktiska meningar har sammankopplats med kolon, men framför allt semikolon, är 12):

12) KT: The spread of Scandinavian place-names is uneven across the British Isles: in the Northern Isles and parts of north-eastern Scotland, virtually all names are Scandinavian; large numbers of Scandinavian names can be found in the Western Isles and along the western coast of Scotland; in parts of the English Danelaw as many as a third to a half of place-names are Scandinavian; while in Ireland, such names are largely confined to the few coastal towns, such as Wexford and Waterford, that were founded by the Vikings, as well as coastal land-marks that lay on the important sea-routes sailed so frequently by Scandinavians between the years 800 and 1200. (KT r. 670–687)

MT: De skandinaviska ortnamnen är ojämnt utspridda över de brittiska öarna. På Orkneyöarna, Shetlandsöarna och i delar av nordöstra Skottland är praktiskt taget alla ortnamn skandinaviska, och även på Yttre Hebriderna och längs med Skottlands västra kust finns de i stora mängder. I delar av Danelagen utgör de skandinaviska ortnamnen mellan en tredjedel och hälften av den totala mängden. I Irland däremot är det nästan bara de få kuststäder som vikingarna grundade som bär skandinaviska namn, såsom till exempel Wexford och Waterford. Vissa landmärken längs med kusten har dock även de skandinaviska namn, eftersom de låg utmed de viktiga farleder som skandinaverna så frekvent trafikerade mellan år 800 och 1200. (MT r. 670–688)

Detta exempel påvisar mycket markant de tre problem som nämns ovan, nämligen ersättningen av ovanliga skiljetecken, explicitering av kopplingen mellan de syntaktiska meningarna och förkortning av meningslängden. För att följa normen inom svenska populärvetenskapliga texter står det snabbt klart att denna mer än hundra ord långa grafiska

mening måste brytas upp, helst på flera ställen. De val som åtföljer detta beslut är då var meningen ska brytas upp och vilken koppling som ska expliciteras mellan de nya meningarna. Att ersätta det enstaka kolonet och alla semikolon med en punkt är en möjlighet, men risken är att detta skulle ge upphov till en lång rad av korta meningar, vilket skulle ge ett hackigt intryck och försämra läsbarheten. Dessutom följs det sista semikolonet av en mycket lång syntaktisk mening som i sig skulle behövas brytas upp för att förbättra läsbarheten. Ett sätt att komma runt dessa problem vore därför att samordna två av de syntaktiska meningarna i början av exemplet och sedan dela upp den sista, som i måltexten ovan. Detta resulterar då i en blandning av långa och korta meningar och ger ett mer naturligt textflöde.

Vad gäller den implicita kopplingen är den framför allt additiv, eftersom källtextens grafiska mening är en lång uppräkningslista av var man kan finna skandinaviska ortnamn i Storbritannien och på Irland. Även om det är vanligt att lämna additiva kopplingar implicita även i svenska texter kan för många meningar utan utsatt konnektivbindning efter varandra leda till ett hackigt och osammanhängande intryck. Det kan dock argumenteras för att exempel 12) inte ger ett osammanhängande intryck på grund av den starka referensbindningen. I och med att de skandinaviska ortnamnen nämns i varje syntaktisk mening anknyter deras innehåll till varandra och höjer på detta sätt inte textens svårighetsgrad.

Ytterligare ett exempel på en grafisk mening som är mycket lång på grund av användningen av semikolon är ett av de citat från *Anglosaxiska krönikan* som förekommer i källtexten:

13) KT: In this year the raiding-army went from East Anglia over the mouth of the Humber to York in Northumbria; and there was great discord among the people of York; and they had rejected their king Osberht and accepted Ælla, an 'unnatural' king; and it was late in the year when they turned to making war against the raiding-army, nevertheless they gathered a great army and sought out the raiding-army in York and broke into the city, and some of them got inside; and an immense slaughter was made of the Northumbrians there, some inside, some outside, and both the kings were killed, and the survivors made peace with the raiding-army. (KT r. 41–57)

MT: Detta år tog sig den plundrande hären från East Anglia till York i Northumbria via inloppet till Humber. Och det rådde mycken missämja mellan invånarna i York. Och de hade avsatt sin kung Osberht och erkänt Ælla,

en ”ovärdig” kung. Och det var sent på året innan de började föra krig mot den plundrande hären, men likväl samlade de en stor här och mötte plundrarna i York och staden belägrades, och några av dem tog sig in. Och man anställde ett stort blodbad på folket där, vissa dödades innanför stadsmurarna, andra utanför. Och bägge kungarna dräptes, och de överlevande ingick fred med den plundrande hären. (MT r. 41–56)

Även i detta exempel används semikolon för att sammankoppla syntaktiska meningar, men med den stora skillnaden att kopplingarna är explicit utsatta mellan dem. Som synes åtföljs varje semikolon av konjunktiven *and*, och majoriteten av de syntaktiska meningar som inte åtskiljs av semikolon binds även samman på samma sätt. Precis som i exempel 12) är det nödvändigt att längden på meningen kortas ner avsevärt för att citatet ska bli mer läsarvänligt, vilket medför att den grafiska meningen måste delas upp och punkter måste placeras ut. Även i detta exempel finns alternativet att ersätta semikolonerna direkt med punkter, vilket på grund av den explicita konnektivbindningen inte bör resultera i ett lika osammanhängande intryck som i exempel 12). Problemet med denna lösning är dock att det länge har ansetts att man helst inte ska börja en mening med *och* i svensk sakprosa, och framför allt inte i flera meningar på rad eftersom detta då skapar ett talspråkligt intryck (*Språkriktighetsboken* 2011:344-348). Det skänker även ett visst eftertryck till en mening om den inleds med ett *och* (Bolander 2012:155), vilket innebär att nästan varenda mening i detta stycke skulle få en stark kontrasteffekt. Att behålla samtliga konjunktioner i måltextern skulle därmed kunna leda till att läsaren blir distraherad och irriterad, vilket skulle påverka textens läsbarhet negativt. I exempel 13) finns det dock en aspekt som talar för bevarandet av samtliga *och* i de nya grafiska meningarna, nämligen citatets ålder. Även om detta citat ur den moderna översättningen av *Anglosaxiska krönikan* används för att förmedla fakta till läsaren är en stor del av dess funktion att måla upp en bild av hur människorna hade det i England på vikingatiden. Om citatet översattes med endast information i åtanke skulle måltextern gå miste om en av de populärvetenskapliga metoder som används för att engagera läsaren. Eftersom man kan finna långa passager av meningar inledda med *och* i gamla texter såsom äldre översättningar av Bibeln (se till exempel *Första Moseboken*) kan bevarandet av konjunktionerna ge en något mer biblisk känsla snarare än ett talspråkligt eller pratigt intryck. Det som talar för denna avvikelse från

genrenormen är även att det inte försvårar läsbarheten på något sätt, utan endast ändrar stilen på texten.

Som dessa tre exempel påvisar är det sällan så enkelt som att ersätta ett mindre vanligt skiljetecken med en punkt eller en konnektivbindning. Eftersom kolon och semikolon endast fungerar som mycket vaga satskopplingar betyder detta att översättaren måste vara försiktig så att inte fel koppling sätts ut i måltexten, samtidigt som han eller hon överväger längden på de grafiska meningarna.

4.2 Explicitering

När en text översätts från ett språk till ett annat är det inte bara skillnaden mellan de olika språken som översättaren måste ha i åtanke, utan även den kulturella skillnaden mellan de olika mottagargrupperna. På grund av eventuella skillnader måste översättaren ibland använda sig av det som Ingo (2007:123-124, 134-135) kallar explicitgörande och komplettering, i synnerhet vid översättning av sakprosa, vilket innebär att information som är implicit i källtexten skrivs ut i måltexten. Detta är nödvändigt för att den nya läsaren ska kunna ta till sig informationen på det tänkta sättet och inte förvirras av dunkla eller svårbegripliga passager och ord. Det är lätt att en text blir tung och svårläst om kulturspecifika fenomen inte förklaras närmare (Ingo 2007:134-135).

Även om de brittiska öarna troligtvis är mer välkända för den svenska befolkningen än många andra områden i världen nämns många specifika platser i källtexten som de svenska läsarna troligtvis inte skulle känna igen till namnet. Ibland rör sig detta om relativt centrala platser såsom flodmynningen *the Humber* i England, men de platser som framför allt kräver explicitering är de som ligger utanför Skottlands kust. Till exempel hade denna långa uppräkningslista troligtvis inte sagt en svensk läsare så mycket utan explicitering:

14) KT: ...the Skerries, Milford Haven and Anglesey, as well as Lundy, Flat Holm and Steep Holm in the Severn estuary. (KT r. 694–696)

MT: ...ögruppen the Skerries, staden Milford Haven och ön Anglesey, samt öarna Lundy, Flat Holm och Steep Holm som alla ligger i mynningen till floden Severn. (MT r. 696–700)

Trots att explicitering är ett viktigt verktyg vid översättning av genrer såsom populärvetenskap kan det även leda till att texten blir tyngre om översättaren inte överväger sina val väl. Eftersom information som tidigare var implicit nu ska skrivas ut i måltexten kommer översättningen ofrånkomligen att bli längre och mer informationspackad. I exempel 14) ovan är all expliciterad information placerad i ett framförställt attribut, vilket är en fördelaktig metod för komplettering eftersom det endast resulterar i att nominalfrasen byggs ut något. Denna metod lämpar sig dock inte för alla tillfällen, som till exempel när texten kräver att mer och tyngre information expliciteras eller att redan existerande led inuti nominalfrasen blockerar ny information. Ett exempel på ett av dessa förhållanden är som följer:

15) KT: On Shetland, a classic Norse farmstead was discovered at Jarlshof on the southern tip of the mainland following violent storms at the end of the nineteenth century. (KT r. 946–951)

MT: Efter en rad svåra stormar i slutet av 1800-talet upptäcktes en gård i klassisk nordisk stil vid Jarlshof, som ligger på den sydligaste udden av Mainland, Shetlandsöarnas huvudö. (MT r. 947–951)

I exempel 15) är explicit information inte endast placerad i en lös apposition i nominalfrasen, utan även i en relativ bisats. Ett framförställt attribut är vanligtvis att föredra framför en lös apposition, eftersom den senare är mer syntaktiskt och grafiskt avskild från nominalfrasen och därmed bidrar till att meningen bryts upp mer (Bolander 2012:184). Detta är dock svårgjort i exempel 15), eftersom ledet *den sydligaste udden av Shetlandsöarnas huvudö Mainland* vore mycket tungt att läsa och därmed blir distraherande för läsaren. Det hade även varit att föredra att inte explicitera ut verbet i prepositionsfrasen som följer *Jarlshof*, eftersom satsgradhöjning ofta leder till att informationen i ett led får mer vikt i måltexten än vad den hade i källtexten (Lundquist 2007:74-75). Om verbet inte expliciteras ut resulterar dock detta i att två relativt tunga prepositionsfraser staplas på varandra, vilket också skulle göra meningen tung och snårig. Dessutom är en satsgradhöjning till bisats en tämligen vanlig översättningslösning på svenska och är därmed mycket idiomatisk (Ekerot: 2011:219).

Att explicitera i en översättning är därmed något av en balansgång, eftersom det å ena sidan förser läsaren med nödvändig information som gör texten mer tillgänglig och läsbar,

och å andra sidan kan leda till att texten blir tyngre och mer svårläst. När en text ska överföras från läsaransvar till författaransvar måste översättaren därför vara försiktig så att strävan efter att förenkla texten inte omedvetet resulterar i att den försvåras.

5. Sammanfattning

Boken *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland* har det tydliga syftet att ge den brittiska allmänheten en djupare förståelse för vikingarna, och detta har gett texten dess tydligt populärvetenskapliga utformning. I mitt arbete med översättningen valde jag därför att använda mig av en funktionell global strategi, eftersom det framför allt var innehållet som skulle förmedlas till de nya mottagarna. Mitt mål var därmed att skapa en måltext som följde normerna för populärvetenskapliga texter i Sverige.

Eftersom brittiska texter har ett mer utpräglat läsaransvar än svenska och det dessutom finns en del akademiska drag i källtexten krävdes det mycket anpassning och omstrukturering under översättningens gång. Framför allt var det nödvändigt att omarbeta syntaktiska konstruktioner, såsom långa fundament och skiljetecken som binder samman långa meningar, samt att explicitera information om kulturspecifika referenser och platser. För att korta ner fundamenten visade sig en möjlig metod vara att omstrukturera satsen, bland annat genom omorientering mot ett nytt grammatiskt subjekt och genom utbrytning. I några av fallen var fundamentet fortfarande längre än vad som var önskvärt, men dessa kunde delvis balanseras ut av de fall där längden kunde kortas ner mer.

För att arbeta bort kolonen och semikolonen som bidrog till långa meningar var lösningen att arbeta dels med punkter, dels med konnektivbindning. Ibland var detta svårt eftersom kolon och semikolon leder till en mycket vag satskoppling, och därmed var det nödvändigt att analysera kopplingen och överväga huruvida någon form av konnektiv skulle sättas ut eller om det räckte med en punkt. Vad gäller expliciteringen innebar denna först ett övervägande huruvida information behövde läggas till för att den tänkta mottagaren skulle få rätt förståelse för texten. På detta beslut följde sedan en balansgång där förklaringar skulle föras in i texten utan att påverka dennes läsbarhet. När det var möjligt var ett förställt attribut i en nominalfras det smidigaste sättet, men när denna

lösning inte låg till hands fick informationen läggas in med hjälp av till exempel lösa appositioner och relativa bisatser.

Sammanfattningsvis har arbetet med översättningen påvisat hur viktigt det är att inte bara se till de kulturella skillnaderna vad gäller innehållet i en text, utan även de kulturella skillnaderna vad gäller genrer. Att översätta inom samma genre kan verka enkelt, men innebär mer anpassning än vad man från början kan tro.

Referenser

Primär källa

Holman, Katherine, 2007. *The Northern Conquest: Vikings in Britain and Ireland*. Oxford: Signal Books.

Sekundära källor

Alderson, J. Charles, 2000. *Assessing Reading*. New York: Cambridge University Press.

Bolander, Maria, 2012. *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber.

Bibeln. 1999. Örebro: Libris.

Ekerot, Lars-Johan, 2011. *Ordföljd, tempus, bestämdhet: föreläsningar om svenska som andraspråk*. 2., [utök] uppl. Malmö: Gleerup.

Estling Vannestål, Maria, 2007. *A University Grammar of English with a Swedish Perspective*. Lund: Studentlitteratur.

Gunnarsson, Britt-Louise, 1996. Populärvetenskapens register – om texten, syftet och läsaren. I: Thelander, Mats m.fl. (utg.), *Samspel & variation: språkliga studier tillägnade Bengt Nordberg på 60-årsdagen*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Univ. S. 141-154.

Hellspong, Lennart & Ledin, Per, 1997. *Vägar genom texten: handbok i brukstextsanalys*. 1:16 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Ingo, Rune, 2007. *Konsten att översätta: översättarens praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur och Författaren.

Lagerholm, Per, 2008. *Stilistik*. Lund: Författaren och Studentlitteratur.

Lundquist, Lita, 2007: *Oversættelse: problemer og strategier, set i tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv*. 4 uppl. Fredriksberg: Samfundslitteratur.

Melander, Björn, 1987. Något om populärvetenskapliga texter och populärvetenskapligt språk. I: Gunnarsson, Britt-Louise (red.). *Facktext*. 1. Uppl. Malmö: Liber, ss 104-123.

Näslund, Harry, 1996. Med viss reservation – om garderingar i vetenskapligt språk. I: Thelander, Mats m.fl. (utg.). *Samspel & variation: språkliga studier tillägnade Bengt Nordberg på 60-årsdagen*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Univ. S. 347-357.

Pelger, Susanne et al., 2009. *Naturvetare skriver populärvetenskap*. Lund: Lärande Lund, Lunds Universitet.

Språkriktighetsboken, 2 uppl., 2011. Stockholm: Norstedt.

Internetkällor

Cutts, Marin, 2001. *Clarifying Eurolaw: How European Community directives could be written more clearly so that citizens of Member States, including lawyers, would understand them better.* (17.05.2016) <http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/plcdev/app/public/system/files/5/original/ClarifyingEurolawNOCOVERS.pdf>

Flesch Reading Ease: www.webpagefx.com

Flesch, Rudolf, 1948. "A New Readability Yardstick". *Journal of Applied Psychology*, 32(3), ss. (221--233). Hämtad från LUBsearch.

LIX-räknare: (18.05.2016) www.lix.se

Läsbarhetsindex, *NE.se [Elektronisk resurs]*. 2000-. Malmö: Nationalencyklopedin. (18.05.2016)
<http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/l%C3%A4sbarhetsindex>

Nord, Andreas, 2011. *Att göra någon annans text tydlig. Förutsättningar och språkideal vid språkbearbetning av myndighetstext.* (18.05.2016)
<http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:578975/FULLTEXT01.pdf>